

Sveriges medlemskap i Nato – vad innebär det för säkerhetsskyddet?

Den 7 mars nåddes vi äntligen det glädjande beskedet att Sverige nu är medlem i Nato. Sverige skyddas nu av nordatlantiska fördragets artikel 5 och med denna följer en skyldighet att även försvara de andra medlemsländerna vid ett eventuellt angrepp. Men med medlemskapet följer även andra skyldigheter, bl.a. att skydda viss information som av Nato har bedömts som säkerhetsskyddsklassificerad (eller med Natoterminologi *Nato Classified*). Hur tillgodoser vi dessa krav? Låt oss titta närmare på denna fråga.

Faktum är att vi sedan lång tid tillbaka har varit skyldiga att tillgodose säkerheten för viss information som vi får från Nato. Redan 1994 ingick Sverige en bilateral överenskommelse med Nato¹ som i dag skulle kunna betecknas som ett GSA (eller närmare bestämt ett sådant internationellt åtagande om säkerhetsskydd som nämns i säkerhetsskyddslagstiftningen). Avtalet är kortfattat, men innehåller ett åliggande för Sverige att skydda Natoinformation på ett sådant sätt som framgår i Natos säkerhetsbestämmelser.² Avtalet är senare kompletterat med ett ”Arrangement” vars avsikt var att ge tydlighet åt vissa tillämpningar³. Tyvärr blev detta tillägg inte särskilt informativt genom att Sverige av misstag skrev på ett utkast (!) i stället för att initiera förhandlingar om innehållet. Men det är nu historia.

Genom Natomedlemskapet upphävs 1994 års GSA och Sverige kommer i stället att ansluta sig till det s.k. informationssäkerhetsavtal som sedan 1997 gäller mellan Nato och Natoländerna.⁴ I praktiken innebär inte detta någon större skillnad (annat än att det undermåliga tilläggsavtalet nu äntligen försvinner). Kraven att skydda informationen och att ha en NSA-funktion kvarstår oförändrade.

I den allmänna diskussionen förekommer det ibland idéer om att den svenska säkerhetsskyddslagstiftningen nu måste ändras för att vi ska uppfylla Natos krav på informationssäkerhetsområdet. Ett argument som framförs är att Nato har en klareringsprocess för personal som rimmar illa med vårt system för säkerhetsprövning. Min uppfattning är dock den motsatta och jag skulle i stället vilja hävda att vår säkerhetsskyddslagstiftning mycket väl uppfyller de grundläggande krav som Nato ställer. Som stöd för den tesen skulle jag vilja anföra tre huvudskäl.

¹ Security Agreement between the Government of Sweden and The North Atlantic Treaty Organization, 1994-09-06 (Överenskommelsen är inte publicerad i Sveriges internationella överenskommelser, SÖ).

² I nuvarande version C-M(2002)49-REV1, 20 november 2020.

³ Administrative Arrangement for the Handling and Protection of Nato Classified Information Provided to Sweden, 2012-06-16 (överenskommelsen är inte publicerad i SÖ).

⁴ Agreement between the Parties to the North Atlantic Treaty for the Security of Information, 1997-03-06.

1. Säkerhetsskyddslagstiftningen togs fram med styrande direktiv om att lagstiftningen skulle tillgodose krav i internationella åtaganden om säkerhetsskydd. Under utredningsarbetet⁵ genomfördes studieresor till några Natoländer där frågan diskuterades om hur en nationell implementering kan genomföras. Utredningen konstaterade att lösningarna i de olika länderna skilde sig åt på flera punkter. En viktig slutsats var att Nato inte i något fall hade ställt krav på en förändrad nationell lagstiftning, trots att kopplingen mellan Natos krav och den nationella lagstiftningen ibland var svag. Bland de länder som besöktes finns exempel på lagstiftning som inte kan anses vara på samma nivå som säkerhetsskyddslagstiftningen när det gäller en sådan koppling.
2. Som en följd av införandet av internationella åtaganden som en del av innehållet i säkerhetsskyddslagstiftningen infördes en möjlighet att utfärda s.k. säkerhetsintyg för person (på engelska *Personnel Security Clearance, PSC*) och säkerhetsintyg för företag (*Facility Security Clearance, FSC*). Genom denna konstruktion möjliggör vi för Sverige att ”översätta” en godkänd säkerhetsprövning till ett intyg om just detta.
3. Genom säkerhetsskyddslagstiftningen infördes fyra säkerhetsskyddsklasser som motsvarar bl.a. Natos klassificeringssystem. I arbetet med att ta fram tillämpningsföreskrifter i Försvarmakten och vid Säkerhetspolisen användes kraven för Natos klasser som grund för de motsvarande svenska kraven. Inom detta område kan dock en viss vidare analys och justering behöva göras.

Den 14 juli 2022 beslutade försvarsministern att tillsätta en s.k. bokstavsutredning för att se över vissa rättsliga frågor inför ett medlemskap i Nato⁶. Utredningen redovisades den 31 mars 2023⁷. I promemorian redovisar utredaren sin syn på behovet av förändringar i säkerhetsskyddslagstiftningen på följande sätt.

”När det gäller regelverket som sådant är det omfattande och detaljerat. Detaljeringsgraden gör att den nationella implementeringen till stora delar bör göras på nivåer under lag och förordning. Den närmare analysen i dessa delar bör därför ankomma på de myndigheter som meddelar tillämpningsföreskrifter m.m. Utredningen bedömer således att det inte krävs några författningsändringar för att Sverige ska kunna tillträda informationssäkerhetsavtalet...”⁸

Jag anser att detta väl stämmer överens med min analys av behovet av författningsändringar. När det gäller tillämpningsföreskrifter så är det främst Försvarmaktens och Säkerhetspolisens säkerhetsskyddsföreskrifter som åsyftas i citatet ovan. Just nu pågår ett analysarbete vid dessa myndigheter om hur Natos säkerhetsbestämmelser ska implementeras i föreskrifterna.

⁵ Beskrivet i betänkandet En ny säkerhetsskyddslag, SOU 2015:25.

⁶ Fö 2022:A.

⁷ Ds 2023:22.

⁸ A Ds, s. 98f.

Men innebär ett medlemskap inte några förändringsbehov alls? Jo, det tror jag nog kommer behöva bli aktuellt ändå. Utöver behovet att justera säkerhetsskyddsföreskrifterna (enligt ovan), något tror jag att följande frågor skulle kunna bli aktuella att diskutera.

1. Regelverket för skydd mot röjande signaler (RÖS) skiljer sig mellan Sverige och Nato. Inom detta område är det filosofin bakom skyddsmekanismerna som skiljer sig åt och här kan en anpassning av det svenska regelverket behövas. På den tekniska nivån anser jag dock att vi är väl rustade för att möta kraven.
2. Reglerna för säkerhetsintyg är i dag enkelriktade. Utifrån ett lagstiftningsperspektiv var detta sannolikt inte avsiktligt. Det innebär att ett utländskt säkerhetsintyg (t.ex. från Nato) inte undantar kravet på en svensk säkerhetsprövning. Det var inte avsikten och det utgör en brist i reciprociteten som jag tror kan behöva åtgärdas.
3. Godkännande av kryptografiska funktioner (och signalskyddssystem) inom Nato är en process som vi ännu inte har blivit delaktiga i. Sverige är en väl ansedd nation i kryptosammanhang och inom EU är vi en av de fem utsedda s.k. AQUA-länderna med en särställning inom det kryptologiska kompetensområdet. Sveriges kryptoindustri är världsledande och kommer förhoppningsvis ha en viktig roll att fylla även i Natosammanhang. Men här får vi vänta och se...
4. Natos säkerhetsbestämmelser är detaljerade, men det kan finnas ytterligare en detaljeringsnivå inom vissa områden där vi ännu inte har fått del av hela regelverket. Vi bör alltså ha en beredskap för att implementera ytterligare tillkommande krav inom specifika områden. Ett exempel skulle kunna röra säkerhet vid byggnadstekniska åtgärder som skulle kunna påverka byggnationen av Natoanläggningar och Natoinstallationer i Sverige.

Som avslutningsord vill jag framföra att det inom säkerhetsskyddsområdet ligger en spännande tid framför oss – dels mot bakgrund av ovan beskriven utveckling, dels mot behovet av att öka vår motståndskraft mot de antagonistiska hot som Natomedlemskapet kan innebära. SRS kommer att ha en fortsatt intensiv bevakning av ämnet för att ge våra kunder det stöd som behövs avseende säkerhetsskyddslagstiftningens tillämpning.

Är du och din organisation intresserad att veta mer? Hör gärna av er till oss så ser vi hur vi kan bidra med stöd för era behov.

Martin Waern
Affärsområdeschef för nationell säkerhet och försvar
SRS Security AB